

a měsíc za 30 dní. Podobné počítací pravidlo měl též občanský zákoník před novelisací § 902, který nyní v úpravě III. novely má podobná pravidla o počítání času jako shora uvedený § 36 vlád. nařízení č. 8/1928 Sb., jemuž byl patrně vzorem. Podstatou těchto pravidel občanského zákoníka a správního řízení jest vlastně obecné počítání času podle kalendáře. Ježto pro obor poplatkového práva není zákonného podkladu pro analogické použití ať soukromoprávních nebo veřejnoprávních předpisů o počítání času, nezbyvá než počítati čas v poplatkovém právu podle kalendáře³⁾ všude tam, kde se projevuje shora vylíčený nedostatek obecně platného předpisu o počítání času. Poplatková praxe většinou také používá kalendářního počítání. Tam, kde ze zákonného předpisu není jasno, zda se do lhůty počítá též den události, kterou se má lhůta počínati, nutno z opatrnosti den události do lhůty započísti, ježto v poplatkovém právu není obecně platného předpisu, podle něhož by se tento den neměl do lhůt započítavati. S hlediska právní jistoty bylo by vhodné, aby při úpravě formálních předpisů poplatkového práva bylo pamatováno na podrobný předpis o počítání času, který by též stanovil obecně platné zásady pro počátek lhůt, prodloužení lhůt, končících v neděli nebo svátek, na nejbližší všední den, započítání dnů poštovní dopravy, možnost prodloužení lhůt, a pod., o nichž obecně platná pravidla poplatkové právo dosud postrádá.

³⁾ Zmínky zasluhuje, že v trestním právu důchodkovém se počítá délka trestu vězení podle kalendáře (§§ 61 a 892 trest. zák. důchodkového). Při trestání poplatkových přestupků přichází trest vězení zcela výjimečně (tak na př. § 28 zákona č. 85/1921 Sb. o dani z obchodu cennými papíry).

Glosy a aktuality.

Ještě k právnímu postavení Treuhändra.

I.

Především jest upozorniti na druhé nařízení o výkonu občanského soudnictví v Protektorátu Böhmen und Mähren, vydané říšským ministrem spravedlnosti 20. března 1940 na základě prováděcího nařízení o soudnictví v Protektorátu ze 14. dubna 1939 (Rg. Bl. I, strana 759), které bylo uveřejněno:

a) nejprve v říšském zákoníku I, str. 533 z 26. března 1940,

b) a přetištěno ve Věstn. Reichsprotektora čís. 16 z 10. dubna 1940.

V tomto druhém nařízení se mimo jiné stanoví v § 4:

Deutsche Vermögensverwalter oder Sachwalter als Beteiligte in gerichtlichen Verfahren.

1. Ist ein deutscher Staatsangehöriger als Vermögensverwalter oder Sachwalter behördlich eingesetzt und ist in dieser Eigenschaft eine bürgerliche Rechtssache von ihm wahrzunehmen oder von ihm oder gegen ihn zu führen, so kommt es für die Entscheidung, welche Gerichtsbarkeit gegeben ist, auf seine Staatsangehörigkeit an. Vermögensverwalter oder Sachwalter, die von einer deutschen Behörde oder einer unter kommissarischer deutscher Leitung stehenden Behörde eingesetzt sind, sind im Sinne der Vorschriften über die deutsche Gerichtsbarkeit im Protektorat Böhmen und Mähren stets als deutsche Staatsangehörige zu behandeln.

2. Wird ein deutscher Vermögensverwalter oder Sachwalter erst bestellt, nachdem eine bürgerliche Streitsache, die er fortzuführen hat, bei einem Protektoratsgericht anhängig geworden ist, so kann er innerhalb eines Monats nach der Bestellung die Abgabe des Verfahrens an das zuständige deutsche Gericht beantragen. Für den Antrag und den Übergang des Verfahrens gelten die Vorschriften des § 8 der Ersten Protektorats - Reichspflege - Verordnung sinngemäss.

3. Vermögensverwalter oder Sachwalter im Sinne dieser Vorschriften sind insbesondere für die Verwaltung eines fremden Vermögens eingesetzte Treuhänder, Sequester und Vertrauensmänner, ferner Zwangsverwalter und Konkursverwalter sowie nach § 12 der Verordnung über die Behandlung feindlichen Vermögens vom 15. Jänner 1940 (Reichsgesetzbl. I, S. 191) eingesetzte Verwalter.

Němečtí správci jmění nebo zmocněnci jako účastníci v soudním řízení.

1. Je-li německý státní příslušník úředně dosazen za správce jmění nebo zmocněnce, a v této vlastnosti má jím býti zastupována některá občanská věc právní nebo má býti jím nebo proti němu vedena, je pro rozhodnutí, která soudní pravomoc je dána, rozhodná jeho státní příslušnost. Se správcem jmění nebo zmocněncem, kteří byli dosazeni německým úřadem nebo úřadem, který je pod německým komisařským vedením, je zacházeti ve smyslu předpisů o pravomoci německých soudů v Protektoratu Böhmen und Mähren vždy jako s německými státními příslušníky.

2. Je-li ustanoven německý správce jmění nebo zmocněnce teprve po tom, kdy již byla u soudu Protektoratu zahájena občanská věc sporná, v níž má pokračovati, může v době jednoho měsíce po tom, kdy byl ustanoven, navrhnouti, aby řízení bylo odevdáno příslušnému německému soudu. O návrhu a přechodu řízení platí obdobně předpisy § 8 Prvého nařízení o soudnictví v Protektoratu.

3. Správci jmění nebo zmocněnci ve smyslu těchto předpisů, jsou zvláště pro správu cizího jmění dosazeni správci k věrné ruce, sekvestři a důvěrníci, dále vnučení správci a správci konkursní podstaty, jakož i správci dosazení podle § 12 nařízení o nakládání s nepřátelským majetkem z 15. ledna 1940 (Říš. zák. I, str. 191).

Toto ustanovení má nesmírnou důležitost zejména proto, že i Treuhänderi české národnosti jsou ustanovováni německým úřadem nebo úřadem, který jest pod německým komisařským vedením (pozemkový úřad a úřady pozemkové reformy a pod.). V takových případech se Treuhänder pokládá za německého státního příslušníka a podléhá německému soudnictví.

Nerohoduje tedy příslušnost osoby nebo podniku, které jest Treuhänder dosazen, ani příslušnost

Treuhändera samotného, nýbrž jenom okolnost, kterým úřadem byl Treuhänder ustanoven.

Podle toho bude zde nutno řešiti otázku soudní příslušnosti.

II.

Posléze jest se v této souvislosti zmíniti též o posici Treuhändera, ustanoveného židovi nebo židovskému podniku v peněžním styku. Peněžní styk se židem jest upraven vyhláškou ministerstva financí (revisní odbor) z 23. ledna 1940, čís. 25.761/39 VI, uveřejněnou v Úředním listě čís. 22 z 27. ledna 1940, a jejím doplňkem z 8. března 1940 č. j. 9221/40 VI, uveřejněným v Úředním listě čís. 58 z 9. března 1940 (viz také Svatoška, Židovské předpisy, str. 132, Jurášek, Předpisy o židovském majetku, str. 119 a n.).

V odstavci 2 první vyhlášky se stanoví, že omezení v peněžním styku podle této vyhlášky se nevztahuje na podniky, do nichž německými úřady bylo dosazeno arijské vedení (rozuměj Treuhänder).

Podrobný výklad obou vyhlášek ministerstva financí o úpravě peněžního styku se židy viz v komentáři Untermöhle-Schmerling, »Zajištění židovského majetku« a ve Spořitelním obzoru 5/1940 v článku Mužákové »Peněžní styk se židy«.

K otázce vydání soudního deposita správci židovského podniku.

Uložení k soudu ve smyslu § 1425 obč. zákona bylo v poslední době značněji používáno. Je to následkem toho, že židovské podniky byly svěřeny t. zv. komisařským správcům (kommisarische Leiter) a důvěrníkům (Treuhänder), zvaným někdy správce k věrné ruce, nebo zplnomocněný správce. Dlužník takové firmy totiž nevěda, zda má platiti tomuto správci či dosavadnímu židovskému majiteli, skládá svůj dluh k soudu.

Jinde bylo řečeno (Cerman v Sedláček-Roučkově Komentáři obč. zák. k § 1425, VI. díl, str. 289), že sice přijetí deposita dle § 1425 obč. zák. provádí soudce nesporný, avšak ten zkoumá pouze, zda ukladatel uvádí nějaký důvod pro takové přijetí; zda však skutečně takto jest přijetí objektivně odůvodněno a tedy zda se skládá k soudu po právu, náleží do řízení sporného (l. c. str. 291, rozh. Vážného sb. č. 12.871).

V důsledku tohoto názoru bude musít nesporný soudce přijmouti do soudního deposita takový obnos, o němž tvrdí ukládající dlužník, že neví, zda jej má plniti dosavadnímu židovskému majiteli anebo komisařskému správci. Platí to i nyní, když jest jisto, že podle nařízení říš. komisaře pro sudetsko-německé území z 19. I. 1939 (str. 149 jeho věstníku), nařízení z 3. XII. 1938 (str. 1709 Říš. zákoníku, viz i Právní praxe, IV. roč., str. 34—35) a konečně § 9 nařízení říš. protektora z 21. VI. 1939, str. 45 Věstníku říš. protektora resp. § 15 jeho prováděcího výnosu z 8. XII. 1939, str. 322, jsou komisařští správci resp. důvěrníci (Treuhänder) výlučně oprávněni přijímati placení pohledávek svěřeného židovského podniku. Jest sice obava dlužníkova, že by placením správcí takovému si způsobil obtíže (Krčmář: Obligační právo, III. vyd., str. 131), zřejmě neodůvodněna, leč právě rozhodnutí o tom, zda jest odůvodněna či nikoliv, náleží jenom soudci spornému.

Tato otázka nebude míti arci tak značného praktického významu. Za to důležitější bude rozhodnouti, komu a v jaké cestě jest uloženu částku vydati.

Shora citované předpisy dávají jednoznačnou odpověď na prvou otázku: Jakmile jest vyloučeno vrácení deposita ukladatelí — o tom viz uvedený komentář str. 288 — jest možno vydati depositum je-

dině komisařskému správci resp. důvěrníku (Treuhänder) a nikdy židovskému majiteli. Potud se stotožníme s dopisem říšského protektora z 24. ledna 1940, č. XVI E II 114/40, sděleným ministerstvem spravedlnosti 10. II. 1940 pod č. 5262/40-21.

Obtížnější bude otázka, zda takto vydává soudní depositum soudce nesporný či sporný. Na uvedeném místě bylo vysloveno, že nesporný soudce může vydati depositum pouze podle shodného návrhu všech účastníků. To se srovnává s názorem nejvyššího soudu, že pouze sporný soudce jest povolán rozhodnouti, zda odpor ukladatele proti vydání jest oprávněn (rozh. č. 11.940 sb. Vážného). V uvedeném dopise říšského protektora jest zmíněn případ arci potud odlišný, že vydání soudního deposita neodporoval ukladatel, nýbrž židovský majitel spravované firmy, tedy dosavadní věřitel. Odkaz na pořad práva i v takovém případě jest kryt názorem rozhodnutí nejvyššího soudu č. 4909 Vážného sbírky, dle něhož v případě odporu kteréhokoliv z účastníků jest vyloučeno, aby otázku vydání deposita řešil soudce nesporný.

V uvedeném dopise obrací se úřad říšského protektora proti takovému odkazu na pořad práva, jež vyslovil nejvyšší soud v rozh. č. j. R. I 446/38. Úřad říšského protektora tu uvádí, že právě vzhledem k shora citovaným předpisům není otázka, zda komisařský správce židovského podniku má výlučné dispoziční právo, otázkou spornou, neboť bylo jasnými zákonnými ustanoveními bezesporně v tomto smyslu zodpověděna resp. autenticky vyložena dopisem říšského protektora z 8. VII. 1939 XVI. Gen. 381/39 a výnosem ministerstva spravedlnosti z 27. VII. 1939, č. 797/39-12. Dále se v dopise tom praví, že účastníci nesporného řízení mohou býti odkázáni na pořad

práva, když jest třeba rozhodnouti o sporných otázkách.

K obsahu tohoto dopisu bylo by možno především uvést, že názor tam vyslovený nebrání, aby soudce nesporný odkázal na pořad práva komisař. či zplnomocněného správce resp. důvěrníka (Treuhänder), jestliže jest sporno, zda osoba, jež se takto označuje, ve skutečnosti jest či není takovým správcem. Neboť tu jde nikoli o otázku právní, nýbrž o otázku skutkovou. Platí pak tu pro nesporného soudce předpis § 25, odst. 2. zákona č. 100/31 Sb., že lze účastníky odkázati na řízení sporné.

Nejde-li o otázku takto skutkově spornou, nýbrž o právní posouzení, zda osoba, jež skutkově jest nesporně správcem komisařským či důvěrníkem, je podle platných předpisů legitimována k vydání deposita, nebyl by v nesporném řízení odkaz na právní pořad na místě. Neboť tu může nesporný soudce otázku tu, jež se jeví výlučně otázkou právní a contr. otázky skutkové, řešiti zcela tak, jako by tak učinil soudce sporný. Zdálo by se tedy, že ve valné většině případů má zmíněný již dopis říšského protektora pravdu. Neboť většinou asi židovský majitel firmy nebude popírat skutkově, že osoba žádající depositum co správce (komisařský atd.), jím skutečně jest, nýbrž bude se stavěti proti názoru, že komisařský či obdobný správce má výlučnou disposici majetkem židovského podniku a tedy i deposita.

Věc má arci jinou závadu. Jako všechna ustanovení zákona č. 100/31 Sb., platí i § 25 jen pro případy, kdy soud má postupovati v řízení nesporném (§ 1, odst. 1 cit. zákona). Proto také úřadem říšského protektora nepříznivě kritizované rozhodnutí nejvyššího soudu č. j. R I 446/39 vychází ze stanoviska, že jde o »sporné nároky, pro něž nikde není předepsáno výslovně řízení nesporné«. Stanovisko to jest převzato a

doslova citováno z uvedeného komentáře (str. 291), jež je čerpal z neuvěřněného rozhodnutí nejvyššího soudu č. j. R I 1160/36, jež arci nejdná ex professo o soudním uložení. Protože pak nesporný soudce není povolán řešiti otázku vydání soudního deposita, pokud se na něm účastníci neshodnou, nesmí přes odpor kohokoli z nich je vydati, byť považoval otázku, zda jest žadatel k vydání oprávněn za zcela nespornou.

S tohoto jedině podle dosud platného práva odůvodněného hlediska nelze se s názorem uvedeného dopisu úřadu říšského protektora stotožniti. Směšuje se tam dvojí význam slov sporný a nesporný. Nejvyšší soud odkazuje tu na pořad práva ne proto, že by otázku oprávnění správce k přijetí deposita považoval za spornou (streitig), nýbrž že ji považuje sice za naukově nespornou (unstreitig), ale za vyloučenou z nesporného řízení (freiwillige Gerichtsbarkeit, Verfahren ausser Streitsachen), a náležející do řízení sporného, na pořad práva (Streitverfahren, Rechtsweg). Podobnost slovní neznamena tu obdobu věcnou. Není v našem právním řádě nikde řečeno, že nesporné, nepopřené nároky řeší vždy soudce nesporný, vždy to by nemohlo dojíti k rozsudkům pro uznání, k soudnímu smíru atd. a naopak, že sporné nároky musí vždy přijíti na pořad práva, jak patrně na př. z řízení o výchově manžel. dětí (§ 142 obč. z.), o určení věna (§§ 1220, 1221 obč. zák.) atd.

Zákonodárným důvodem onoho dopisu jest obava, aby při svévolném odporu židovského majitele se odkazem na právní pořad se věc neprotáhla, řízení nezdražilo a hlavně aby provoz podniku netrpěl, čímž by byl ohrožen státní zájem, v němž plní ustanovení správci svůj úkol. Podle našeho právního nazírání nesmí však státní zájem přiměti soudce k tomu, aby se uchýlil od právního

předpisu. Přidržíme se toho, co o poměru našich soudů k říšskoněmeckému způsobu výkladu právních předpisů uvádí Pužman (Právní praxe, roč. III., str. 177—178), nemůžeme než teoreticky trvati na názoru nejvyššího soudu pod č. j. R I 446/39. Bude na úřadech říšskoněmeckých, chtějí-li dosíci urychleného vydání soudních deposit komisařským a obdobným správěcům, aby použili čl. 5, odst. 5 výnosu č. 75/39 Sb. a suplovali odkaz našich soudců na pořad práva svým příkazem k vydání deposita takovému správci.

Na tomto stanovisku nemůže nic změnit ani to, co uvádí nejnověji Dr. Ladislav Hanuš v Soudcovských Listech (seš. 4, str. 94—95, seš. 5, str. 116—118).

Jest mu sice dáti za pravdu, že není dnes pochybnosti, kdo má nárok na t. zv. židovské depositum; ale to nás nepřesvědčuje o tom, jakým druhem řízení jest o tom rozhodovati. I jiná rozhodnutí řízení sporného jsou na místě, ač jest zcela jasno, kdo má právo: stačí, že druhá strana toto sebe jasnější právo popírá a zákon nepřikazuje věc výslovně do řízení nesporného. Že takovýmto výslovným příkázáním není citovaný dopis říšského protektora, plyne již ze způsobu jeho publikace, jež se stala pouze docela interní cestou. Proto v tomto směru nás uvedený článek nepřesvědčil. Vycházíme z toho, co uvedl Dr. Pužman o výkladu právních předpisů autonomními orgány za nových poměrů v Právní praxi I. c., musíme trvati i nadále na výkladu, že přes odpor účastníků může »židovské« depositum komisařskému správci vydati jen soudce sporný. Jiří Cerman.

Vyhledávací zásada v opravném řízení rozlukovém.

Vyhledávací zásada platná v rozlukovém řízení podle § 10 nař. min. sprav. č. 283/1897 ř. z. se projevuje

v opravném řízení jednak přípustností novot v určitých směrech, jednak tím, že opravné stolice, zejména i dovolací soud, jsou oprávněny přezkoumati skutkovou stránku sporu i s jiných hledisek, než-li s hlediska vadnosti odvolacího řízení (§ 503 č. 2 c. ř. s.) a rozporu se spisy (§ 503 č. 3 c. ř. s.). Základem praxe našeho nejvyššího soudu o přípustnosti novot je rozh. č. 1626 Sb. n. s., v němž byl vysloven zcela všeobecně právní názor, že v řízení o rozluku a neplatnost manželství pro soukromoprávní překážky připouštějí se v opravném řízení novoty bez ohledu na předpis § 482 c. ř. s., pokud se vztahují k důvodu neplatnosti nebo rozluky, jež byl uplatňován v první stolici. Podle tohoto rozhodnutí však platí zákaz novot pro otázku viny na rozluce. Stejně všeobecně bylo v rozh. č. 11.348 Sb. n. s. vysloveno, že v rozlukovém řízení jsou i opravné stolice oprávněny podle volného uvážení samostatně posouditi, zda důkazy provedenými v první stolici jsou odůvodněna zjištění rozhodná pro posouzení sporu i bez provedení nových, v opravných stolicích nabízených důkazů, vztahujících se na uplatňované rozlukové důvody (hodnocení důkazů). Zásady vyslovené v rozh. 1626 a 11.348 Sb. n. s. byly v novější a poslední judikatuře nejvyššího soudu podstatně omezeny, pokud se týče vymezeny. Tak bylo v rozh. č. 14.192 Sb. n. s. vysloveno, že v rozlukovém řízení neplatí zákaz novot v opravném řízení, jde-li o zjištění, zda uplatňovaný a nižšími stolicemi uznaný rozlukový důvod je opodstatněn. Zákaz novot však platí, uplatňují-li se nové skutečnosti, jimiž má býti rozlukový důvod dokazován. Lze tedy uváděti novoty jen v odvolání a v dovolání proti rozsudku, jímž bylo uznáno na rozluku manželství. Tento právní názor se opírá o ustanovení § 10 uved. nař. min., v němž je sice vy-

sloveno, aby uplatňované důvody byly přísně zkoumány, mimo to však též, aby platné manželství bylo vzato proti každému svévolnému odporu z úřední moci v ochranu. Vyhledávací zásada v rozlukovém řízení nemá proto dopomáhati k rozluce. Z téhož důvodu byla přípustnost výtky hodnocení důkazů v řízení dovolacím omezena jen na ony spory, v nichž byla odvolacím soudem vyslovena rozluka manželství (srovn. rozh. 17.570 Sb. n. s.).

Frant. Bauer.

Uznání části žalobního nároku a útraty sporu.

V mnohých sporech, v nichž jde jen o výši zažalovaného nároku (pohledávky), dochází k částečnému uznání, t. j. k jeho uznání do určité výše podle §§ 391 a 395 c. ř. s.

Zejména ve sporech o náhradu škody, byl-li důvod žalobní uznán nebo bylo-li o jeho existenci pravoplatně rozhodnuto, uznává často žalovaný zažalovanou škodu (bolestné, škodu věcnou, ušlý výdělek) do určité výše.

Jaký to má vliv na útraty sporu?

V praxi jest zastáván někdy názor, že takovéto částečné uznání výše zažalovaného nároku nemá po stránce útratové žádného významu, a že by žalovaný k uvarování se dalších procesních útrat musil uznávanou částku také skutečně zaplatiti nebo alespoň za zákonných podmínek na soudě složiti.

Toho však není třeba.

Neboť uznání ve sporu ve smyslu §§ 391 a 395 c. ř. s. sice neodstraníje nadále sám důvod žalobního žádání, tak jako placení nebo soudní uložení, nicméně uznáním doznává podstatné změny stav procesu. Je totiž procesním účinkem takového uznání, že se jím věc stává zralou k rozhodnutí, pro něž jest toto uznání bez dalšího plně dostačujícím pod-

kladem, takže jest zbytečno jakékoliv další řízení (§ 395 c. ř. s.).

Byl-li pak nárok uznán jen částečně, jak shora předpokládáno, stává se takto zralou k rozhodnutí uznaná část sporného předmětu a jest ohledně ní možno vynést částečný rozsudek na základě uznání (§ 391 c. ř. s.).

Rozdíl mezi oběma případy jest pouze v tom, že na prvním místě zmíněný rozsudek pro uznání je možno vynést toliko na návrh žalobcův (§ 395 c. ř. s.), kdežto částečný rozsudek pro uznání také bez takového návrhu (§ 391 c. ř. s.). Dále, v prvním případě musí soud návrhu vyhověti vždy, zatím co vnesení částečného rozsudku pro uznání jest ponecháno volné úvaze soudcově (§ 391 c. ř. s.).

Byl-li pak takovýto částečný rozsudek pro uznání neprodleně vyneseno, ať již k návrhu nebo bez něho, dostane se žalobci útrat dle uznaného punkta, neboť byly k jeho účelnému vydobytí zajisté nutné. Spor pak bude dále veden jen ohledně zbývajících částí nároku a proto bude o ostatních útratách rozhodnuto podle výsledku zbývajících částí sporu kontradiktorně rozhodované, a tudíž ovšem také podle punkta tohoto kontradiktorního rozhodnutí.

Žalobce ovšem vnesení onoho částečného rozsudku navrhopati nemusí, nebo takovémuto žalobcovu návrhu nemusí býti vyhověno (protože jest snad v daném případě procesně hospodárnější rozhodnouti rozsudkem jediným).

Tím však nemůže býti v žádném případě zmařen zmíněný procesní účinek, jež takové uznání sebou přináší, takže ani tu není spor nadále o celou původní pohledávku, když uznaná část je zralá k rozhodnutí a tedy již mimo spor, nýbrž toliko o část zbývajících.

Nelze proto po takovémto částečném uznání pokládati další žalobcovu útratu za nutné k účelnému

vydobytí uznané části nároku, k jemuž vydobytí nechybělo již nic než soudní výrok. Tyto další náklady mohou být podle okolností nutné toliko k účelnému vydobytí zbytku, o němž bude rozhodnuto kontradiktorně. Nepronikne-li tu žalobce, bude povinen podle »kontradiktorního« punkta k náhradě útrat žalovanému, zvítězí-li i ohledně něho, dostane se mu celkem na útratách všech nákladů sporu, a to až do okamžiku uznání podle punkta uznaného plus kontradiktorně přisouzeného, od tohoto okamžiku však jen podle punkta podle jmenovaného.

Mezi těmito krajními body budou ovšem případy částečného jen vítězství ohledně neuznaného zbytku a podle toho dělení nebo vzájemné zrušení útrat podle § 43, odst. 1 c. ř. s., pokud nebude použito odst. 2 cit. ustanovení.

Stejně bude postupovati, byli-li sice rozsudek částečný vynesena, byli-li však podle §§ 392, odst. 2 a 52, odst. 2 c. ř. s. výrok o útratách vyhrazen rozsudku dalšímu, což bude praktické zejména tam, kde žalobce neuznaným zbytkem podlehe a kde zároveň žalobcovy útraty spojené s vydobytím části uznané budou rovny útratám spojeným s úspěšnou obranou žalovaného proti části neuznané, takže by bylo nevhodné ve dvou rozsudecích útraty takové přisuzovati vzájemně.

Jen za takového postupu dojde skutečně výrazu ono procesní zjednodušení, jež uznání (třebas částečné) sebou přináší.

V praxi byl řešen případ asi takový:

V žalobě o náhradu škody uplatňoval žalobce bolestné částkou 5000 K. Žalovaný v odpovědi na žalobu uznal nejen žalobní důvod, nýbrž i částku 1800 K jako přiměřenou náhradu na bolestném. Ježto se žalobce touto částkou nemínil spokojiti, byly provedeny důkazy o výši zažalovaného bolestného, zejména též důkaz znalcem-lékařem, který posoudil bolestné na částku 1810 K.

Soud I. stolice odsoudil žalovaného k zaplacení této částky a útrat sporu s ukazem na § 43, odst. 2 c. ř. s.

Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 30. listopadu 1939 č. j. R IV 396/39-1 vyhověl rekursu žalovaného a změnil rozsudek v napadeném výroku o útratách sporu tak, že se útraty vzájemně zrušují.

Z odůvodnění:

Žalovaný v žalobní odpovědi uznal žalobní pohledávku po právu nejen co do důvodu, ale i jako přiměřenou náhradu na bolestném částku 1800 K. Kdyby byl žalobce ihned při prvním ústním jednání navrhl, aby soud vynesl částečný rozsudek na částku 1800 K s přísl., byl by žalovaný povinen zaplatiti žalobci nutné a účelné útraty sporu až do tohoto procesního úkonu včetně podle punkta 1800 K. V dalším průběhu sporu zvítězil žalobce proti žalovanému z požadovaného ještě zbytku jen částkou 10 K.

Vítězí tedy žalobce proti žalovanému s tak nepatrným poměrně dílem, že je to důvodem podle § 43, odst. 2 c. ř. s., aby soud uložil žalobci náhradu veškerých dalších útrat sporu, které žalovanému vznikly po prvním ústním jednání podle zbývajících ještě částek, jímž žalobce podlehl.

(Ježto oboje útraty byly v daném případě stejné, byly vzájemně zrušeny.)

Jaroslav Málek.

Příspěvek k výkladu pojmu účastníka v nesporném řízení.

Při praktické aplikaci zákona čís. 100/1931 Sb. z. a n. — ježž budeme dále nazývati zákonem o nesporném řízení — činí největší obtíže výklad pojmu účastníka. Určité vymezení tohoto pojmu jest velmi důležitým vzhledem k předpisu § 41 lit. g) cit. zák., podle něhož celé řízení jest zmatečným, byla-li »porušena zášada o nutnosti slyšení účastníky před rozhodnutím«.

Zákon stanoví sice v § 6, že účastníkem nesporného řízení jest ten, kdo může být rozhodnutím soudu ve svých právech přímo dotčen, nebo kdo uplatňuje právní zájem, aby soud učinil nějaké rozhodnutí. Než ani touto zákonnou definicí není pojem účastníka tak určitě vymezen, aby v praxi nedocházelo k rozdí-

ným výkladům o tom, zda určitá osoba jest, či není účastníkem.

Gramatický výklad dotyčného zákonného ustanovení nepostačí, neboť slovo účastník nelze vykládati doslovně. Z § 41 lit. g) nesp. říz. jasně vyplývá, že jím může být i ten, kdo se řízení nezúčastnil, avšak měl se zúčastniti.

Jest tedy účastníkem každý, kdo má právo, aby se zúčastnil nesporného řízení, tedy každý, jenž má určitý vztah k nespornému řízení. Tento vztah pak definuje zákon v tom směru, že účastníkem jest:

a) kdo může rozhodnutím soudu být přímo dotčen ve svých právech,

b) nebo kdo uplatňuje právní zájem, aby soud učinil nějaké rozhodnutí.

Ad a) Zákon používá výrazu »může«. Není tedy zapotřebí, aby soudní rozhodnutí ihned přímo zasáhlo do právní sféry účastníkovy, postačí »možnost«, že toto rozhodnutí bude v budoucnu míti pro oprávněného nepříznivé následky.

Příklad: Ustanovení nevhodné osoby kolisním opatrovníkem.

Nestačí však jakékoli dotčení, nýbrž účastníkem jest pouze ten, kdo by mohl být přímo dotčen. Zákon tedy vylučuje z pojmu účastníka osoby, jež by soudním rozhodnutím mohly být pouze nepřímo dotčeny.

Výrazem »přímo« dotčen nemíní však zákon dotčení bezprostřední, neboť by jinak nepřipustil pouhou možnost tohoto dotčení, zamýšlel však zajisté požadavkem přímého dotčení pojem účastníka podstatně užiti.

Vodítkem nám budou další slova zákona, jenž požaduje přímé dotčení v právech, čili účastníkem jest jen ten, o jehož právu má být v nesporném řízení rozhodnuto.

K stejnému závěru dojdeme i teleologickým výkladem dotyčného

zákonného ustanovení. Také podle důvodové zprávy jest spolehlivým znakem při rozlišování mezi přímým aneb nepřímým dotčením pouze hmotně právní poměr určité osoby k tomu co jest předmětem nesporného řízení.

Ad b) Zákon před definicí druhé skupiny účastníků používá spojky »nebo«, při výkladu gramatickém by byl tedy možný závěr, že jde o skupinu účastníků, odlišnou od první skupiny. Poněvadž pak i první skupina má zajisté právní zájem na svolání rozhodnutí nesporného soudu, mají obě skupiny určitý vztah k nespornému řízení. Mohlo by tedy rozlišení pozůstávati pouze v různém vztahu dotyčných oprávněných. Dalším logickým důsledkem této úvahy by pak bylo, že při právním zájmu postačí i dotčení nepřímé.

Tento závěr jest však podle našeho soudu nesprávným, neboť pak by zajisté nebylo zapotřebí, aby při jiné skupině účastníků zákon požadoval přímé dotčení. Tento výklad by měl dále za následek značné rozšíření rozsahu pojmu účastníka, neboť pojem právního zájmu, nijak blíže neomezený, jest zajisté značně pružným.

Byl by možným dále výklad, že zákonodárce přihlížeje k obdobnému předpisu civilního řádu soudního, měl na mysli případy, kdy na základě zákonných předpisů jsou v nesporném řízení vyřizovány spory. (Srovn. Hora, Nesporné řízení, str. 14.)

Než i tento výklad nelze sdíleti. Zákonodárce zajisté, kdyby měl podobný úmysl, byl by výslovně přiznal právní zájem pouze účastníkům těchto úseků nesporného řízení, což by bylo tím více zapotřebí, poněvadž i pro ně zásadně platí ve všech směrech stejné předpisy nesporného řízení, jako pro ostatní účastníky.

Ani při tak zv. solemnisaci (ku př. dobrovolné dražbě nemovitosti)

nemá oprávněný pouze právní zájem, nýbrž i právní nárok, aby soudem bylo při těchto právních úkonech spolupůsobeno.

Dlužno tudíž dospěti k závěru, že okruh účastníků sub b) jest totožný s okruhem sub a) a že zákonodárce měl v úmyslu pouze nadbytečně zdůrazniti oprávnění účastníka býti slyšen před rozhodnutím, jimž sice ještě není, avšak může býti ve svých právech přímo dotčen.

Přihlédněme nyní k výkladům zastávaným v teorii a praksi.

Podle teorie (Dr. Hora) jest někdo rozhodnutím soudu přímo dotčen ve svých právech tehdy, když jeho právní postavení jest po rozhodnutí jiné než bylo před ním; což ovšem neznamená, že toto jeho právní postavení musí býti rozhodnutím zhoršeno. Nepřímo jest pak dotčen ten, jehož právní postavení zůstává i po rozhodnutí totéž, toto rozhodnutí nepůsobí samo o sobě změnu jeho právního postavení, ale může ve spojení s jinými činiteli k této změně přispěti.

I dr. Hora tedy definuje obě skupiny účastníků, uvedené v § 6 nesp. říz., jednotnou definicí a vycházejí ze zákonné dikce »přímo dotčen«, rozlišuje touto skutečností účastníky od osob nepřímo dotčených.

Jeho vlastní definice účastníka není však podle našeho soudu ani přesná ani výstižná.

Předně dlužno uvést, že dr. Hora používá obratu »právní postavení«, jenž jest nepřesný.

Postavením může býti buď určitý postoj, anebo stav vyplývající z určitého právního poměru. Bylo by tedy zapotřebí tento pojem blíže vymeziti. Dr. Hora však neuvádí znaků k tomuto účelu potřebných, nýbrž přechází ihned přímo k dalšímu vymezení pojmu účastníka.

Než v tomto směru nepostupuje logicky správně, neboť snaží se určití pojem účastníka účinky, jež

bude míti rozhodnutí nesporného soudu na jeho právní postavení.

Postupuje tedy obráceným způsobem; nejprve zajisté dlužno definovati pojem účastníka a pak teprve lze posouditi, zda má nárok, aby rozhodnutím se jeho »právní postavení« nestalo jiným, než bylo před ním.

Toto následně vymezení pojmu účastníka podle našeho soudu však ani jinak neobstojí.

Definice dra Hory nezdá se býti v souladu s postupem, zákonodárcem zvoleným, tento totiž vymezil nejprve v § 6 pojem účastníka a bere zřetel na rozhodnutí pouze potud, pokud přiznává účastníku právo k rekursu. Ovšem dikce zákona zde není přesnou, nepostačí, aby se účastník pouze ze subjektivního hlediska pokládal za zkrácena rozhodnutím, nýbrž dotyčným rozhodnutím musí býti skutečně do jeho práv zasaženo. Zákon pak dotyčným obratem chtěl pouze vyjádřiti, že nelze si stěžovati výhradně ve prospěch jiného účastníka.

Dr. Hora shledává dále kriterium mezi účastníky a ostatními osobami pouze v tom, že postavení účastníka se rozhodnutím mění, což prý však není u neúčastníka. U něho nepůsobí dotyčné rozhodnutí samo o sobě změnu jeho právního poměru, ale může ve spojení s jinými činiteli (jakými?) k této změně přispěti.

Zde však dr. Hora ocitá se v rozporu se slovným zněním § 6 nesp. říz., podle něhož postačí možnost, že bude někdo rozhodnutím přímo dotčen a není zapotřebí, aby toto dotčení skutečně nastalo.

Prakticky jest shora uvedené velmi důležité, což nám osvětlí nejlépe namátkou vybraný případ.

Ustanovením kolisního opatrovníka nejsou oprávněné osoby přímo dotčeny, jejich »právní postavení« jest zajisté nezměněné. Leč přece dlužno je pokládati za účast-

níky a před rozhodnutím pod zmatečností slyšeti [§ 41, lit. g) nesp. říz.] neb ustanovením nevhodného neb zaujatého kuratora by mohli býti později ve svých právech přímo dotčeni.

Proto by byla snad správnější a výstižnější tato definice. Účastníkem nesporného řízení jest každý, kdo má právní nárok, aby o jeho právu bylo rozhodováno (nikoliv vždy rozhodnuto) v nesporném řízení. Komu pak přísluší tento právní nárok, není a nemůže býti stanoveno v předpisech nesporného řízení, nýbrž dlužno hledati v normách hmotně právních. Správnosti této definice odpovídá znění § 6 nesporného řízení, jak již shora bylo naznačeno.

Pro oporu uvedeného svědčí dále i doslov § 37 nesp. říz., podle něhož »je ustanoveno ve zvláštních zákonech, kdy mají právo k rekursu i nejbližší příbuzní, určité veřejné korporace nebo sdružení zákonem uznaná«.

Pakliže tedy o oprávnění k rekursu rozhodují materiálně právní předpisy, platí to tím spíše pro účastníka.

K stejnému závěru dospějeme i teleologickým výkladem § 6 nesp. říz. Jak nasvědčuje znění důvodové zprávy shora citované, jest spolehlivým znakem pojmu účastníka hmotně právní poměr, založený hmotně právním předpisem.

Uvedená definice má posléze oporu i v praxi.

Tak nejvyšší soud v poslední době konstantně judikuje, že účastníkem jest ten, kdo může býti rozhodnutím soudu ve svých právech přímo dotčen, nebo kdo uplatňuje právní zájem, aby soud učinil nějaké rozhodnutí, v té příčině může býti spolehlivým znakem jen hmotně právní poměr určité osoby k tomu, co jest předmětem nesporného řízení, jehož

výsledkem mohou býti její vlastní zájmy dotčeny. (Sb. n. s. 13.171.)

Účastník musí míti hmotně právní poměr k řízení (Sb. n. s. 13912).

Proto, chceme-li v určitém případě posouditi, zda a kdo jest účastníkem, přihlédneme nejprve k hmotně právním předpisům, zejména k právu občanskému. Zjistíme-li, že dotčný má skutečně právní nárok, o němž má býti rozhodováno v nesporném řízení, dospějeme k závěru, že může býti účastníkem. Ovšem zda skutečně jest účastníkem bez dalšího či zdali jest zapotřebí určitého jeho projevu, opět dlužno podle hmotného práva řešiti od případu k případu.

Věc nám objasní příklad: Dědictví připadá tomu, kdo má některý z delačních důvodů, uvedených v § 533 obč. zák., podle čl. I. čís. pat. z 9. VIII. 1854, čís. 208 ř. z. projednává se pozůstalost v nesporném řízení. Přísluší tedy dědici právní nárok, aby se stal účastníkem pozůstalostního řízení, tím však se stává teprve podáním dědické přihlášky, jež může býti opřena pouze o delační důvod, zákonem uznaný (§§ 121 nesp. pat. a 799 obč. zák. Sb. n. s. 16.392 a 16.775).

Dlužno ovšem dále míti na zřeteli, což ostatně již bylo shora naznačeno, že pojem účastníka nekryje se s okruhem osob, oprávněných podle § 37 nesp. říz. k rekursu. Těmito jsou »nejbližší příbuzní, určité veřejné korporace nebo sdružení zákonem uznaná«, avšak jen tehdy, pakliže ve zvláštních zákonech jest jim přiznáno právo k rekursu.

Jde tedy o osoby, jež nejsou rozhodnutím nesporného soudu přímo dotčeny a nemají kvalifikace požadované § 6 nesp. říz., čili jinými slovy jsou to osoby, o jejichž právu není v nesporném řízení rozhodováno, nýbrž do jejich práv, zákonem zaručených jest teprve rozhodnutím nesporného soudu zasaženo aneb

jímž zákon přiznává právní zájem na dotyčném rozhodnutí (srov ku př. §§ 178, 217, 251, 252 obč. zák.).

Pro praksi jest rozlišení mezi účastníky a osobami oprávněnými k rekursu velmi důležitým, prvě dlužno před rozhodnutím slyšeti, druhým musí býti pouze doručeno rozhodnutí, vydané po skončeném řízení. Vlastimil Sobota.

O výpovědi pracovního poměru zaměstnavatelem-spolkem.

V rozh. č. 17.480 Sb. n. s. bylo vysloveno, že pro platnost výpovědi pracovního poměru zaměstnavatelem, jímž je spolek, je rozhodující, aby se usnesení, které je podkladem výpovědního projevu stalo statutárním orgánem spolku. Naproti tomu nesejde podle tohoto rozhodnutí na tom, jakým způsobem byla výpověď zaměstnanci sdělena. Může proto býti výpověď, byla-li platně usnesena a nebyla-li pro ni smluvna písemná forma, sdělena druhé straně i ústně neb, děje-li se sdělení přece písemně, není potřebí, aby byla písemnost podepsána orgány spolku, které jej jinak podle zákona či stanov zastupují. Naproti tomu bylo vysloveno v rozh. č. 16.176 Sb. n. s., že vnější forma zastupování spolku nemůže býti jiná pro jeho ústní prohlášení, než pro jeho prohlášení písemné. Toto rozhodnutí se sice netýká pracovního poměru, uvedená zásada je však vyslovena zcela všeobecně. V této její všeobecnosti by z ní, alespoň na prvý pohled, plynulo, že i ústní sdělení výpovědi se musí státi statutárními orgány a že písemné sdělení musí býti těmito orgány podepsáno. Leč není tomu tak. Obě uvedená rozhodnutí vycházejí ze zcela různých hledisek právních, které si neodporují. Právníká osoba může sice pojmouti a projevit vůli jen osobami fyzickými, svými orgány, a to způsobem, který zákon

nebo stanovy určují pro smluvní projev spolku (srovn. rozh. 16.176, 14.408, 11.515, 8414 Sb. n. s.). Jest však lišiti mezi statutárními orgány spolku, jako jeho zákonnými zástupci a mezi jinými jeho zmocněnci, kteří jsou příslušným statutárním orgánem v souhlasu se zákonem a stanovami zmocnění spolek zastupovati. Zmocnění toto netkví v zákoně nebo ve stanovách, nýbrž je odvozeno z pravomoci statutárních orgánů, jak jim byla stanovami propůjčena (srovn. §§ 1010, 1017 obč. zák.). Sem patří zřízení, úředníci a vůbec zaměstnanci spolku, kteří jsou oprávněni zastupovati spolek v záležitostech, které souvisí s povahou jejich služeb pro spolek. Pro rozsah zmocnění vůči třetím osobám, jednajícím v dobré víře, je rozhodující buď rozsah jejich plné moci (§ 1017 obč. zák.) nebo zmocněncovo postavení, jak se jeví na venek (srovn. § 1029 obč. zák. a čl. 47 obch. zák.). Je možné, že se v podniku provozovaném spolkem vytvoří celá stupnice vzájemně nadřazených a podřízených zmocněnců spolku, z nichž každý má vlastní pravomoc, s níž je podle okolností spojeno právo a povinnost spolek zastupovati. Je pak otázkou jednotlivého případu, zda k plné moci takového zmocněnce patří i právo vypovědět zaměstnancův pracovní poměr a přijmouti jeho výpověď (srovn. rozh. 9170 Sb. n. s.). S tohoto hlediska jest v naší otázce rozeznávati jednak případy, kdy pro výpověď pracovního poměru je výhradně příslušný statutární orgán a případy, kdy k ní je příslušný i orgán jiný a zda v tom, či onom případě byla smluvna písemná forma výpovědi. O který z uvedených případů jde, budou rozhodovati jednak stanovy spolku, jednak služební smlouva. Může-li býti pracovní poměr vypověděn jen statutárním orgánem, nebyla-li však při tom smluvna písemnost výpovědi, stačí,

že se příslušný statutární orgán na výpovědi usnesl. Usnesením, jež se stalo ve formě a způsobem odpovídajícím stanovám, byla projevena smluvní vůle spolku, která je podle své povahy určena k tomu, aby byla sdělena druhé straně. Toto sdělení, právě proto, že je to již jen oznámení pojaté vůle se nemusí státi osobami oprávněnými spolek zastupovati. Osoba sdělující vůli není účastna jako zmocněnec spolku na tvoření jeho vůle, je to pouhý posel, prostředník a jeho celou úlohou je tlumočiti spolkem již pojatou vůli (srovn. Wolff v Klang. kom. I, str. 284, Sedláček Kom. str. 577 a násl.). A tu je podstatný rozdíl mezi názorem uvedeným v rozh. č. 16.176 a názorem uvedeným v rozh. č. 17.480 Sb. n. s. V případě, kde spolkové orgány vůli spolku teprve tvoří a současně ji sdělují, jak je tomu v případě rozh. č. 16.176 Sb. n. s., je ovšem potřebí, aby se i sdělení účastnil celý k zastupování oprávněný orgán. Kde však toto tvoření vůle a její sdělení nespádá místně a časově v jedno a není potřebí,

aby byla zachována písemnost formy, stačí jakékoliv sdělení, jen když je správné a úplné. Byla-li v případě, že výpověď může býti dána jen statutárním orgánem, vyminěna i písemná forma, je potřebí, aby písemnost obsahující výpověď byla podepsána osobami oprávněnými podle stanov spolek zastupovati, neboť v tomto případě je právně relevantním projevem teprve obsah písemnosti. — Jde-li o zaměstnance, je muž může býti dána výpověď též zmocněncem podle § 1029 obč. zák. nebo podle čl. 47 obch. zák. a nebyla-li smluvna písemnost výpovědi, není třeba, aby výpovědní projev pocházel od statutárních orgánů. Jednal-li zmocněnec v mezích plné moci, jednal jako zmocněnec statutárního orgánu (§ 1010 obč. zák.). Má-li se výpověď podle smlouvy státi písemně, není z těchž důvodů potřebí, aby písemnost byla podpisována statutárními orgány, neboť podstatným znakem zmocňovací smlouvy je, že zmocněnec jedná sám jménem zmocnitelovým.

Frant. Bauer.

Literatura.

Dr. Ladislav Svatuška: **Židovské předpisy v Protektorátu Čechy a Morava a vývoj rasového práva v Říši**, 1940, str. 152, cena 32 K.

Po úspěšné publikaci Dr. Juráška »Předpisy o židovském majetku«, která právě vyšla v definitivním vydání, vychází nyní na širší bási kniha Dr. Svatušky: zahrnuje všechny židovské předpisy platné v Protektorátu Čechy a Morava a vydané do konce března 1940; autor sám toto časově ukončení neuvádí, ač při aktuálních publikacích, jichž materie jest ve vývoji, mělo by to býti pravidlem. Dr. Svatuška připravil se k vydání knihy o židovských předpisech svědomitě řadou článků o německém právu (viz na př. v tomto časopise »Stavovská a hospodářská výstava třetí Říše«, roč. III., str. 241 a násl.). Systematicky

přehled vývoje rasového práva v Říši jest důležitý také tím, že význačné německé zákony jsou otištěny v překladech. V přehledu židovských předpisů v Čechách a na Moravě sleduje autor vývoj zákonodárství do zřízení Protektorátu (usnesení vlády ze dne 27. ledna 1939 o tom, aby státní zaměstnanci židé nebyli ponecháni v činné službě), dále autor sleduje právní vývoj po zřízení Protektorátu Čechy a Morava a to jak ohledně předpisů platných jen pro německé státní příslušníky, tak zejména předpisy všeobecně platné. Tyto rozděljuje autor vhodně na omezení osobní (zejména vládní nařízení ze dne 4. VII. 1939 č. 136 Sb. z r. 1940 o právním postavení židů ve veřejném životě), dále na omezení hospodářská. Základ platné úpravy židovského majetku tvoří nařízení říšského Protektora ze dne 21. června 1939, které jest doplněno všemi prováděcími výnosy a dále jsou uve-